

قسمت دوم

امتیازات

قانون

اعطای امتیاز نفت بشرکت نفت انگلیس و ایران محدود

مصوب ۷ خرداد ماه ۱۳۱۲ شمسی

قرارداد امتیازی که از طرف دولت شاهنشاهی ایران بشرکت نفت انگلیس

و ایران محدود در ۲۹ آوریل ۱۹۳۳ اعطا گردیده است :

مقدمه

بقصد برقرار کردن امتیاز جدیدی بجای امتیازی که در تاریخ ۱۹۰۱ به ویلیام نکس داریسی داده شده بود این امتیاز را دولت ایران اعطاء و کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود آنرا قبول مینماید .

روابط طرفین مذکور در فوق در آئیه بر طبق این قرارداد خواهد بود .

تعاریفات

بعضی اصطلاحات مستعمله در این قرارداد قطع نظر از هر معنی دیگری که ممکن است در حال یا در آئیه در موارد دیگر داشته باشد در این قرارداد مطابق تعاریفات ذیل معنی خواهد شد :

دولت

یعنی دولت شاهنشاهی ایران.

کمپانی

یعنی شرکت نفت انگلیس و ایران محدود و تمام شرکت‌های تابعه آن.

شرکت نفت انگلیس و ایران محدود

یعنی شرکت نفت انگلیس و ایران محدود یا هر شخص حقوقی دیگری که با

تصویب دولت ایران مطابق ماده ۲۶ این امتیاز بدو منتقل شود.

شرکت تابعه

یعنی هر شرکتی که در آن کمپانی حق تعیین بیش از نصف مدیران را مستقیماً

یا غیر مستقیم داشته باشد و یا آنکه کمپانی در آن شرکت بطور مستقیم یا غیر مستقیم

مالک یک مقدار سهام باشد که بیش از صدی پنجاه 50% حق رأی در مجمع عمومی

شرکت مزبور را برای کمپانی تضمین نماید.

نفت

یعنی روغن نفت خام و گازهای طبیعی و قیرها (اسفالت‌ها) و مومهای طبیعی

و تمام مشتقات دیگری که یا از مواد مذکور حاصل میشود یا بوسیله اختلاط و امتزاج

این مواد ب مواد دیگری بدست میآید.

عملیات کمپانی در ایران

یعنی تمام عملیات صنعتی و تجاری و فنی که کمپانی منحصرأ برای اجرای این

امتیاز انجام میدهد.

ماده اول

دولت بر طبق مقررات این امتیاز حق مانع‌الغیر تفحص و استخراج نفت را در

حدود حوزه امتیاز به کمپانی اعطاء میکند و همچنین حق انحصاری تصفیه و هر نوع

عملی را در نفتی که خود تحصیل کرده و تهیه آن برای تجارت خواهد داشت

و همچنین دولت در تمام وسعت خاک ایران به کمپانی حق غیر انحصاری حمل و نقل نفت و تصفیه و هر نوع عملی در آن و تهیه آن برای تجارت و همچنین فروش آن در ایران و صادر کردن آنرا اعطا مینماید.

ماده دوم

الف - حدود حوزه امتیاز تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۳۸ عبارت خواهد بود از حوزه‌ای که واقع است در جنوب خط بنفشی که در روی نقشه‌ای که طرفین امضاء کرده و منضم بقرارداد است رسم شده است.

ب - کمپانی باید منتها تا ۳۱ دسامبر ۱۹۳۸ در حوزه مذکور در فوق یک یا چندین قطعه زمین را بهر شکل و وسعتی و در هر نقطه که مقتضی می‌داند انتخاب نماید.

مجموع سطح یک یا چند قطعه که انتخاب شده باشد نباید از یکصد هزار میل مربع انگلیسی (۱۰۰۰۰۰۰ میل مربع) تجاوز نماید هر میل ساده مطابق است با یکهزار و شصت و نه متر.

کمپانی در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۳۸ یا قبل از آن یک قطعه یا قطعاتی را که بطریق فوق انتخاب کرده کتباً بدولت اطلاع خواهد داد.

بهر اطلاعنامه نقشه‌ها و اطلاعات لازمه برای تشخیص و تحدید قطعه یا قطعات منتخبه از طرف کمپانی ضمیمه خواهد شد.

ج - بعد از تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۳۸ کمپانی دیگر حق نفحص و استخراج نفت را جز در قطعه یا قطعاتی که مطابق بند Paragraphe (ب) فوق انتخاب کرده است نخواهد داشت و حوزه امتیاز بعد از این تاریخ عبارت خواهد بود از قطعه یا قطعاتی که بدین طریق انتخاب گردیده و از انتخاب آنها نیز بترتیب مذکور در فوق بدولت اطلاع داده شده باشد.

ماده سوم

کمپانی حق غیر انحصاری ساختن و داشتن لوله های حمل نفت را خواهد داشت .
کمپانی در تعیین محل سیر لوله های نفت خود و بکار انداختن آنها مختار است .

ماده چهارم

الف - هر زمین بابر متعلق بدولت که کمپانی برای عملیات خود در ایران لازم بداند و از برای مقاصد عمومی مورد احتیاج دولت نباشد مجازاً به کمپانی واگذار خواهد شد .

طریقه تحصیل اراضی مذکور بترتیب ذیل خواهد بود :

هر وقت قطعه ای از اراضی مذکوره مورد احتیاج کمپانی واقع میشود باید کمپانی يك یا چندین نقشه که در روی آن زمین مورد احتیاج بارنگ آمیزی مشخص گردیده باشد بوزارت مالیه ارسال بدارد؛ دولت در صورتیکه اعتراضی نداشته باشد متعهد میشود که در ظرف سه ماه از تاریخ وصول تقاضای کمپانی موافقت خود را اظهار بدارد .

ب - اراضی دائر متعلق بدولت را که کمپانی احتیاج پیدا میکنند بطریقی که در جزء قبل مذکور است از دولت تقاضا خواهد کرد و دولت در ظرف سه ماه موافقت خود را در مقابل تقاضای کمپانی دایر بفروش آن اراضی اشعار خواهد داشت . در صورتیکه دولت اعتراض و احتیاجی باراضی مزبوره نداشته باشد . قیمت این اراضی را کمپانی تأدیه خواهد کرد - قیمت مزبور باید عادلانه باشد و از قیمت متعارفی اراضی که از همان نوع بوده و همان مصرف را داشته و در همان حوزه واقع شده باشد نباید تجاوز نماید .

ج - در صورتیکه دولت در مقابل تقاضای های پیش بینی شده در جزو های (الف و ب) مذکور در فوق جوابی ندهد پس از انقضای دو ماه از تاریخ وصول تقاضاهای مزبور کمپانی تذکر نامه جدیدی بدولت خواهد فرستاد چنانچه به

تذکر نامه مزبور نیز در ظرف یکماه از تاریخ وصول جوابی داده نشود سکوت دولت بمنزله تصویب تلقی خواهد گردید.

۵ - اراضی را که متعلق بدولت نیست و برای کمپانی لازم باشد با توافق با صاحبان اراضی مزبور و با توسط دولت کمپانی تحصیل خواهد کرد در صورت عدم حصول موافقت در قیمت دولت بصاحبان اراضی مزبور اجازه نخواهد داد که بیش از نرخ متعارفی اراضی متشابه مجاور مطالبه نمایند. برای تقویم اراضی مذکور منظوری که کمپانی از مصرف آنها دارد مأخذ قرار داده نمیشود.

۵ - اماکن مقدسه و ابنیه تاریخی و محلهائی که جنبه تاریخی دارند و همچنین توابع آنها تا دوپست متر مسافت از مقررات مذکوره مستثنی هستند.

۹ - کمپانی حق غیرانحصاری خواهد داشت که فقط در حوزه امتیازی نه جای دیگر و از هر زمین بایر متعلق بدولت برای مصرف عملیات خود از هر نوع خاک و شن و آهک و سنک و گچ و سنک و مصالح ساختمانی دیگر مجاناً استفاده نماید. مسلم است که اگر استفاده از مواد مذکوره موجب ضرر شخص ثالثی باشد باید کمپانی جبران خسارت ذوی الحقوق را بنماید.

ماده پنجم

عملیات کمپانی در ایران بطریق ذیل محدود میشود:

۱ - ساختمان هر خط آهن و هر بندر جدیدی موقوف بحصول موافقت قبلی بین دولت و کمپانی خواهد بود.

۲ - اگر کمپانی توسعه ارتباط تلفونی و تلگرافی و تلگراف بی سیم و هواپیمائی فعلی خود را در نظر داشته باشد قبل از تحصیل اجازه دولت در این خصوص اقدامی نمیتواند بکند.

اگر دولت برای دفاع ملی یا در موقع پیش آمدهای فوق العاده دیگری احتیاج

بوسایط نقلیه و وسائل ارتباطیه کمپانی پیدا کنند تعهد مینمایند حتی الامکان کمتر موجب تضییق عملیات کمپانی بشود و نیز خساراتی را که از این حیث متوجه کمپانی میگردد بطور حقانیت جبران نماید.

ماده ششم

الف - کمپانی مجاز است که بدون تحصیل جواز مخصوصی آنچه را که منحصرأ برای مصرف اعضا و مستخدمین خود لازم دارد وارد نموده و حقوق گمرکی و مالیاتهای معموله حین ورود را بپردازد.

کمپانی تدابیر لازمه را اتخاذ خواهد نمود که اجناس وارده باشخصی غیر مستخدمین خودش فروخته یا واگذار نگردد.

ب - کمپانی بدون تحصیل جواز مخصوصی حق خواهد داشت که لوازم و مصالح و آلات طبی و جراحی و ادویه‌ای را که برای مریضخانه‌ها و مطب‌های خود در ایران لازم دارد وارد نماید و اشیاء و اجناس مذکوره در موقع ورود از تأدیه حقوق گمرکی و هر نوع مالیات و عوارض بدولت و ادارات محلی معاف خواهد بود.

ج - بدون تحصیل هیچگونه جوازی و بدون پرداخت هیچ نوع حقوق گمرکی و مالیات و عوارض بدولت و ادارات محلی کمپانی حق خواهد داشت آنچه را که منحصرأ برای عملیات خود در ایران لازم دارد وارد نماید.

د - صادرات نفتی از پرداخت حقوق گمرکی و هر نوع مالیات و عوارض بدولت و ادارات محلی معاف خواهد بود.

ماده هفتم

الف - کمپانی و مستخدمینش از حمایت قانونی دولت بهره مند خواهند بود.

ب - دولت در حدود قوانین و مقررات مملکتی همه نوع تسهیلات ممکنه را برای عملیات کمپانی مبذول خواهد داشت.

ج - هرگاه دولت در حوزه امتیازیه باشخاص دیگری امتیازاتی برای بکار انداختن سایر معادن اعطا کند باید وادار نماید که احتیاطات لازمه را بعمل آورند که عملیات آنها بمؤسسات و عملیات کمپانی خسارتی وارد نسازد .

د - کمپانی مکلف است منطقه‌ای را که برای ساختن خانه و دکا کین و سایر بناهای دیگر خطرناک است تعیین کند تا دولت بتواند اهالی را مسبوق و ازسکونت در آن محل منع نماید .

ماده هشتم

کمپانی ملزم نخواهد شد که هیچ قسمتی از وجوه خود و مخصوصاً عواید حاصله از فروش صادرات خود را بیول ایرانی تبدیل نماید .

ماده نهم

کمپانی فوراً تدارکات خود را خواهد دید که بوسیله یک کمپانی فرعی استخراج نفت ایالت کرمانشاه را شروع و درمحل تصفیه نماید .

ماده دهم

۱ - مبالغی که برحسب این قرار داد از طرف کمپانی باید بدولت تأذیه شود (علاوه برمبالغی که درمواد دیگر پیش بینی شده) بشرح ذیل تعیین میگردد :

الف - حق الامتیاز سالیانه که از اول ژانویه ۱۹۳۳ شروع میشود بمبلغ چهارشلینگ برای هر تن نفتی که برای مصرف داخلی درایران بفروش برسد و یا از ایران صادر شود .

ب - پرداخت مبلغی معادل با بیست در صد ۰.۲۰ / آنچه اضافه بر ۶۷۱۲۵۰ لیره بصاحبان سهام عادی کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود توزیع میگردد خواه این توزیع بعنوان سهم منافع (Dividende) یکی از سنوات بوده یا از وجوه ذخیره

همان کمپانی که اضافه بر ذخایری که در ۳۱ دسامبر ۱۹۳۲ به موجب دفاتر خود موجود داشته باشد .

ج - مجموع مبالغی که برای هر سال مسیحی بر حسب جزء های (الف) و (ب) از طرف کمپانی بدولت ایران تأدیه میشود نباید هرگز از هفتصد و پنجاه هزار لیره استرلینگ (۷۵۰۰۰۰۰ لیره استرلینگ) کمتر باشد .

II - تأدیه وجوه مذکور در این ماده از طرف کمپانی بطریق ذیل بعمل خواهد آمد :

الف - ۳۱ مارس و ۳۰ ژوئن و ۳۰ سپتامبر و ۳۱ دسامبر هر سال هر دفعه مبلغ یکصد و هشتاد و هفت هزار و یانصد لیره استرلینگ (تأدیه مربوط به ۳۱ مارس ۱۹۳۳ فوراً پس از تصویب این قرارداد بعمل خواهد آمد) .

ب - در تاریخ بیست و هشتم فوریه ۱۹۳۴ و منبعد در همین تاریخ در هر سال حق الامتیاز مربوط بسال قبل بابت هر تن نفت بر حسب جزء (I الف) پس از وضع مبلغ هفتصد و پنجاه هزار لیره استرلینگ (۷۵۰۰۰۰۰ لیره استرلینگ) که مطابق جزء (II الف) قبلاً تأدیه گردیده است .

ج - مبالغ لازم التأدیه بدولت بر حسب جزء (I ب) این ماده در موقع تقسیم منافع سهام عادی پرداخته خواهد شد .

III - در موقع انقضای این امتیاز و همچنین در صورت ترك آن از طرف کمپانی مطابق ماده (۲۵) کمپانی مبلغی مساوی بیست در صد (۲۰٪) از بابت های ذیل را بدولت ایران تأدیه خواهد کرد :

الف - از تفاضل بین مبالغ کل ذخایری (Générale reserve) که کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود در تاریخ انقضاء و یا ترك امتیاز موجود خواهد

داشت و مبالغ ذخایری که کمپانی مذکور در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۳۲ موجود داشته است .

ب - از تفاضل بین مبالغ موجودی که از طرف کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود در تاریخ انقضاء یا ترك امتیاز بحساب منقول میشود و موجودیهائی که در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۳۲ از طرف کمپانی مزبور بحساب منقول گردیده است .

پرداخت وجوه لازم التأمیه بدولت بر حسب این جزو یکماه بعد از تاریخ تشکیل مجمع عمومی کمپانی که پس از انقضاء یا ترك امتیاز تشکیل میشود انجام خواهد گرفت .

IV - دولت حق خواهد داشت که محاسبات مربوط بجزو (I الف) را که منتها تا ۲۸ فوریه هر سال بابت سال گذشته فرستاده میشود نفتیش و رسیدگی نماید .

V - برای جلوگیری از امکان توجه ضرر بدولت درموقع ترقی و تنزل قیمت پول انگلیس طرفین بشرح ذیل توافق حاصل نمودند :

الف - هرگاه موقعی قیمت طلا در لندن از شش لیره استرلینگ (۶ لیره استرلینگ) در مقابل يك اونس تروی Ouncetroy تجاوز نماید برای هر پنی Penny که علاوه بر شش لیره استرلینگ در مقابل يك اونس تروی Ouncetroy در روز پرداخت قیمت طلا ترقی نماید بر کلیه مبالغ لازم التأمیه بدولت از طرف کمپانی بموجب این قرارداد (باستثنای مبالغی که بر حسب جزوهای (I - ب) و III (الف و ب) این ماده و جزو (I - الف) از ماده ۲۳ باید بدولت برسد) بمیزان يك یک هزار و چهار صد و چهارم (۱۴۴۰) مبالغ مزبوره افزوده خواهد گردید .

ب - هرگاه موقعی دولت تصور کرد باینکه دیگر طلا مبنای عمومی قیمتتها و معاملات نیست و طریق تأدیه های مذکور در فوق تضمینی را که منظور طرفین است

برای دولت فراهم نمینماید طرفین موافقت مینمایند که وضعیت تضمین مزبور را تغییر دهند و در صورت عدم حصول موافقت قضیه مطابق (ماده ۲۲) بحکمیت ارجاع خواهد شد و شرایطی را که باید جانشین تضمین مذکور گردد معین و تاریخ اجرای آن را نیز معلوم خواهد نمود.

۷۱ - هرگاه در پرداخت مبالغ لازم التادیه بدولت مطابق تاریخ های مقرر در این قرارداد اتفاقاً از ناحیه کمپانی تأخیر بعمل آید برای مدت تأخیر از قرار پنج درصد ۰.۵٪ در سال فرع وجوه مزبوره را کمپانی خواهد پرداخت.

ماده یازدهم

۱ - کمپانی برای مدت سی سال اول عملیات خود در ایران از پرداخت هر گونه مالیاتی که بمنفع دولت و ادارات محلی فعلاً برقرار و یا در آتیه وضع شود معاف خواهد بود و در عوض مبالغ ذیل را بدولت تأدیه خواهد نمود:

الف - در مدت پانزده سال اول این قرارداد تاریخ ۲۸ فوریه هر سال و برای اولین مرتبه در ۲۸ فوریه ۱۹۳۴ نه پنس بابت هر تن از شش میلیون تن (۶۰۰۰۰۰۰ تن) نفتی که بابت سنه گذشته مسیحی مشمول حق الامتیاز مذکور در جزو (الف) از ماده (۱۰) میگردد و شش پنس بابت هر تن نفت اضافه بر رقم شش میلیون تن مذکور در فوق تأدیه خواهد نمود.

ب - کمپانی تأمین میکند مبالغی را که بر طبق جزوهای فوق الذکر تأدیه مینماید هیچوقت از مبلغ دویست و بیست و پنجهزار لیره استرلینگ (۲۲۵ هزار لیره استرلینگ) کمتر نباشد.

ج - در مدت پانزده سال بعد يك شلینگ بابت هر تن از شش میلیون تن (۶۰۰۰۰۰۰ تن) نفتی که بابت سنه گذشته مسیحی مشمول حق الامتیاز مذکور در

جزو (I الف) از ماده ۱۰ میگردد و نه پنس بابت هر تن نفت اضافه بر رقم شش میلیون تن مذکور در فوق تأدیه خواهد نمود .

۵ - کمپانی تضمین میکند مبالغی را که بر طبق جزو (ج) ماقبل تأدیه مینماید هیچوقت از سیصد هزار لیره استرلینک (۳۰۰۰۰۰ لیره استرلینک) کمتر نباشد .

II - قبل از سنه ۱۹۶۳ راجع بمیزان مبالغی که کمپانی در ازای معافیت کامل عملیات خود در ایران از پرداخت هر گونه مالیاتی برفع دولت و یا ادارات محلی در مدت سی سال دوم که منتهی بسنه ۱۹۹۳ میشود باید بپردازد طرفین توافق نظر حاصل خواهند نمود .

ماده دوازدهم

الف - کمپانی راجع بعملیاتی که مطابق این قرارداد در ایران مینماید جمیع وسایل معمول و مناسب را برای تأمین صرفه جوئی و استفاده کامل از عملیات خود و برای حفظ مخازن تحت الارضی نفت و برای استفاده از امتیاز خود بطرزی که مطابق آخرین ترقیات علمی وقت باشد بکار خواهد برد .

ب - هرگاه در حوزه امتیاز غیر از نفت سایر مواد معدنی و بیشه ها و جنگل های متعلق بدولت موجود باشد کمپانی نمیتواند آنها را بکار انداخته و استفاده نماید و یا مانع عملیات و استفاده دیگران بشود (مشروط بر اینکه مقررات جزو (ج) از ماده ۷ رعایت شود) .

ولی در صورتی که مواد معدنی بیشه و جنگل های مذکور برای تجسس و استخراج نفت لازم باشد کمپانی حق استفاده از آنها را خواهد داشت .

ج - کلیه حفریاتی که منجر بکشف نفت نگشته و آب یا مواد قیمتی دیگر در آن پیدا میشود باید برای دولت حفظ شود و فوراً کمپانی دولت را از کشفیات مزبور مطلع سازد و دولت هر چه زود تر ممکن باشد بکمپانی تمایل خود را نسبت

بتصرف حفريات مزبور اعلام خواهد داشت و در صورت تصرف آنها دولت مراقبت خواهد کرد که مانع عملیات کمپانی نشود.

ماده سیزدهم

کمپانی تعهد مینماید که بخرج خود و در يك مدت مناسبی هر موقعی که نماینده دولت تقاضا میکند سوادهای صحیح از تمام طرحها و نقشه ها و رسم ها و سایر مدارك و اسناد راجع بوضعیت سطح الارضی و طبقات الارضی و حفر چاهها مربوط به حوزه امتیازیه که موجود دارد بوزارت مالیه بدهد.

بعلاوه در تمام مدت امتیاز کمپانی تمام اطلاعات مهم علمی و فنی را که از نتیجه عملیات خود در ایران بدست آورده بدولت ارسال خواهد داشت.

تمام اسناد و مدارك مزبوره را دولت بعنوان محرمانه تلقی خواهد نمود.

ماده چهاردهم

الف - دولت بمیل خود در هر موقع مناسبی حق خواهد داشت امر بتفتیش عملیات فنی کمپانی در ایران نموده و برای اجرای این مقصود از اهل خبره و متخصصین فنی مأمورین بگمارد.

ب - کمپانی تمام مدارك و اسناد مربوط باطلاعات علمی و فنی و تمام مؤسسات و وسایل و آلات اندازه گرفتن استخراج نفت را در دسترس مأمورین خبره و متخصصین دولت خواهد گذارد و بعلاوه مأمورین مزبور در تمام ادارات کمپانی و در تمام خاک ایران حق تحصیل هر گونه اطلاعی را خواهند داشت.

ماده پانزدهم

دولت حق تعیین یکنفر نماینده را خواهد داشت و نماینده مزبور (مأمور دولت شاهنشاهی) نامیده شده و اختیارات ذیل را خواهد داشت:

۱ - اطلاعاتی را که در حدود حق صاحبان سهام کمپانی است از کمپانی تحصیل نماید.

۲ - در تمام جلسات هیئت مدیره و کمیته های آن و در تمام جلسات مجمع عمومی که برای مذاکره در مسائل واجع بر روابط دولت و کمپانی تشکیل شده باشد حضور بهمرساند .

۳ - کمیته را که کمپانی بقصد توزیع اعتبار مذکور در ماده ۱۶ و برای نظارت در تحصیل ایرانیان در لندن تشکیل میدهد بعنوان رسمی و باحق رأی قاطع ریاست نماید .

تقاضا نماید که جلسات مخصوص هیئت مدیره هر وقت که لازم بداند برای مذاکره در مسائلی که دولت پیشنهاد مینماید تشکیل گردد جلسات مزبوره در مدت پانزده روز بعد از وصول تقاضای کتبی بمنشی کمپانی تشکیل خواهد شد .

کمپانی بابت حقوق و سایر مخارج نماینده مزبور سالیانه دوهزار لیره استرلینگ بدولت خواهد پرداخت دولت کتباً کمپانی را از تعیین نماینده مزبور و یا جانشین او مطلع خواهد ساخت .

ماده شانزدهم

I - طرفین تصدیق دارند و قبول مینمایند که اصلی که مدار اجرای این قرارداد میباشد آنست که در منافع طرفین حفظ حداعلاهی منتج بودن و صرفه جوئی در اداره و عملیات کمپانی در ایران ضرورت عالی دارد .

II - مسلم است که کمپانی صنعتگران و مستخدمین فنی و تجاری خود را باندازه ای که اشخاص ذیصلاحیت و با تجربه در ایران یافت شود از اتباع ایران انتخاب خواهد کرد و این نیز مسلم است که مستخدمین غیر فنی کمپانی منحصرأ از اتباع ایران خواهند بود .

III - طرفین موافقت مینمایند در اینکه طرح عمومی مطالعه و تهیه نمایند که

بر طبق آن هر سال و مرتباً مستخدمین غیر ایرانی را تقلیل داده و بجای آنها بطور تصاعدی در کوتاهترین مدت ممکن از اتباع ایرانی بگمارند .

۱۷ - کمپانی سالیانه مبلغ ده هزار لیره استرلینگ برای اینکه اتباع ایران در انگلستان علوم و فنون مربوط بصناعت نفت را فرا گیرند تخصیص خواهد داد .
اعتبار مذکور بوسیله يك کمیته که مطابق ماده ۱۵ تشکیل میشود بمصرف خواهد رسید .

ماده هفدهم

کمپانی تشکیلات و مخارج تأسیسات و تفتیش و اداره وسائل صحی و صحت عمومی را مطابق جدیدترین طریقه حفظالصحه معموله در ایران در تمام اراضی وابنیه و مساکن اعضاء و عملجات خود که در حوزه امتیازیه کار میکنند بعهدہ میگردد .

ماده هیجدهم

هروقت کمپانی سهام جدیدی برای عامه اشاعه میدهد باید دفاتر ثبت تقاضای اشتراك آنرا در همانموقع که در سایر نقاط شروع میشود در تهران نیز برقرار نماید .

ماده نوزدهم

کمپانی برای احتیاجات داخلی ایران واز آنجمله احتیاجات دولت بنزین Motor Spirit و نفت لامپ Kerosene و مازوت Fuel oil که از نفت ایران حاصل میشود براساس ذیل خواهد فروخت :

الف - در اول ژوئن هر سال کمپانی معدل قیمت های (فوب) رومانی را راجع به بنزین و نفت لامپ و مازوت و معدل قیمت های (فوب) خلیج مکزیک را راجع بهر يك از مواد مذکوره نسبت بمدت دوازده ماه گذشته تا تاریخ ۳۰ آوریل معین خواهد کرد - نازلترین معدل های مذکور اختیار و (اساس قیمتها) برای سالیکه از اول ژوئن شروع میگردد قرار داده میشود .

قیمت های اساسی بمنزله قیمت در تصفیه خانه تلقی میگردد.

ب - کمپانی بنزین و نفت لامپ و مازوت را بترتیب ذیل خواهد فروخت :

۱ - بدولت برای احتیاجات اختصاصی خودش ولی نه برای فروش بدیگران مطابق (قیمت های اساسی) مذکور در جزو (الف) فوق با تخفیف بیست و پنج درصد (۲۵٪) .

۲ - بسایر مصرف کنندگان مطابق همان (قیمت های اساسی) با تخفیف ده درصد (۱۰٪) .

ج - کمپانی حق دارد که بقیمت های اساسی مذکور در جزو (الف) مخارج حقیقی حمل و نقل و توزیع و فروش و همچنین مالیات و عوارض موضوعه بر محصولات مزبور را بیفزاید .

۵ - دولت صادر کردن محصولات نفتی را که مطابق مقررات فوق کمپانی فروخته است قدغن خواهد کرد .

ماده بیستم

۱ - الف - در مدت ده سال آخر امتیاز و یا در فاصله دو سال پس از اطلاع قبلی که راجع بترك امتیاز مطابق ماده ۲۵ داده میشود کمپانی جز بشرکت های تابع خود حق فروش یا انتقال يك یا چندین قسمت از اموال غیر منقول خود را که در ایران موجود است ندارد - در مدتهای مذکور نیز کمپانی حق انتقال و خارج کردن هیچ قسمتی از اموال منقول خود را ندارد - مگر آنکه اشیاء مزبوره از حیز انتفاع افتاده باشد .

ب - در تمام مدت قبل از ده سال آخر امتیاز هیچ قطعه از اراضی را که کمپانی مجاناً از دولت تحصیل کرده است نمیتواند انتقال دهد و همچنین هیچیک از اموال منقول

خود را نیز باستثنای آنچه غیر مفید و یا اینکه دیگر مورد احتیاج عملیات کمپانی در ایران نیست نمیتواند خارج نماید .

II - در موقع ختم امتیاز خواه این ختم بواسطه انقضای عادی مدت و یا بهر نحو دیگری پیش آمد کرده باشد تمام دارائی کمپانی در ایران بطور سالم و قابل استفاده بدون هیچ مخارج و قیدی متعلق بدولت ایران میگردد .

III - جمله (تمام دارائی) مشتمل است بر تمام اراضی و ابنیه و کارخانه ها و ساختمان ها و چاهها و سد های دریائی و راهها و لوله های حمل نفت و پل ها و ورشته نقب های فاضل آب و وسائل توزیع آب و ماشینها و مؤسسات و تجهیزات (از آن جمله آلات و ادوات) از هر قبیل و تمام وسائط نقلیه (مثلاً از قبیل اتومبیل و کامی و آئروپلان) و تمام اجناس انبار شده و سایر اشیائی که کمپانی در ایران برای اجرای این امتیاز از آن استفاده مینماید .

ماده بیست و یکم

طرفین متعاهدین اعلام میدارند که اجرای این قرارداد مبنی بر اصول متقابل حسن نیت و صداقت و تفسیر معقول و متناسب این قرارداد باشد .

کمپانی صریحاً تعهد مینماید که در هر وقت و در هر موقع حقوق و امتیازات و منافع دولت را در نظر داشته و اقدام بهیچ عملی و یا خود داری از عملی که موجب زیان دولت باشد ننماید . این امتیاز را دولت لغو نخواهد کرد و مفاد مقررات آن در آئیه بوسیله هیچ قانون عمومی و خصوصی و یا هیچیک از دستورات و نظامات اداری و یا عملیات مقامات اجرائیه قابل تغییر نخواهد بود .

ماده بیست و دوم

الف - هر قبیل از اختلافات حاصله بین طرفین و مخصوصاً اختلافات ناشی از تعبیر مدلول این امتیاز نامه و حقوق و مسئولیتهای مقرر در آن و همچنین هر اختلاف نظر

در مواردیکه بموجب این امتیاز نامه محتاج بتوافق نظر طرفین است بطریق حکمیت قطع و فصل خواهد شد .

ب - طرفی که تقاضای حکمیت میکند باید تقاضای خود را بطرف دیگر کتباً ابلاغ نماید طرفین هر يك يك حکم معین نموده و حکمین قبل از شروع بحکمیت يك حکم ثالثی انتخاب خواهند کرد - هر گاه حکمین نتوانند در ظرف دو ماه نسبت بتعیین حکم ثالث توافق نظر حاصل نمایند حکم مزبور را بتقاضای یکی از طرفین رئیس دیوان داورى دائمى بین المللی تعیین خواهد نمود چنانچه رئیس دیوان داورى دائمى بین المللی از حیث ملیت و تابعیت مطابق جزو (ج) حائز شرایط لازمه برای تعیین حکم ثالث نباشد حکم ثالث بوسیله نایب رئیس دیوان مزبور معین خواهد شد .

ج - حکم ثالث باید از ملت ایران و یا انگلیس نباشد و بعلاوه ارتباط نزدیک نیز نه با ایران و نه با انگلیس از حیث تعلق بیکی از مستملکات یا ممالک تحت الحمايه و یا مستعمرات و ممالک تحت قیمومیت و ممالکی که بوسیله یکی از مملکتین مذکور در فوق اداره و یا اشغال شده و یا مثل این که در خدمت یکی از ممالک مزبوره بوده و یا میباشد نداشته باشد .

د - اگر یکی از طرفین شصت روز بعد از وصول تقاضای حکمیت طرف مقابل حکم خود را معین نکرده و یا تعیین آنرا بطرف دیگر ابلاغ ننماید طرف مزبور حق خواهد داشت که از رئیس دیوان داورى دائمى بین المللی (یا از نایب رئیس در موردیکه مطابق قسمت اخیر جزو (ب) پیش بینی گردیده) تقاضا نماید که يك حکم منفرد ذیصلاحیت مطابق مقررات مذکور در فوق تعیین کند و در اینصورت اختلاف موجود بوسیله حکم منفرد مزبور قطع و فصل خواهد گردید .

ه - اصول محاکمات در حکمیت مطابق همان اصولی خواهد بود که در موقع

حکمیت در دیوان داوری دائمی بین‌المللی معمول و مجری است .
وقت و محل حکمیت را برحسب مورد حکم ثالث یا حکم منفرد مذکور در
جزو (د) معین خواهد کرد .

و - حکم حکمیت مستند بر اصول قضائی مذکور در ماده (۳۸) اساسنامه
دیوان داوری دائمی بین‌المللی بوده و قابل تجدید نظر نخواهد بود .

ز - مخارج حکمیت بنحویکه در رأی حکمیت معین میشود تأدیه خواهد گردید .

ماده بیست و سوم

۱ - از برای تصفیه کلی تمام دعاوی گذشته دولت از هر قبیل تا تاریخ اجرای
این قرار داد (باستثنای آنچه مربوط بمالیاتهای ایران است) کمیانی شرح ذیل
اقدام میکنند :

الف - بفاصله سی روز از تاریخ مذکور مبلغ يك ميليون لیره استرلینك
(۱۰۰۰۰۰۰ لیره استرلینك) خواهد پرداخت . وبعلاوه :

ب - مبالغ لازم التادیه بدولت را بابت عملکرد سنوات ۱۹۳۱ و ۱۹۳۲ بر مبنای
مذکور در ماده ده این قرار داد نه مطابق اساس امتیاز داری پس از وضع دو بیست
هزار لیره استرلینك (۲۰۰۰۰۰۰ لیره استرلینك) که برسم مساعده در ظرف سنه ۱۹۳۲
بابت حق الامتیاز پرداخته و یکصد و سیزده هزار و چهار صد و سه لیره و سه شلینك
و ده پنس (۱۰-۳-۱۱۳۴۰۳ لیره) که باختیار دولت قبلاً ودیعه گذارده شده تصفیه
وتادیه خواهد کرد .

۱۱ - در همان مدت مذکور در فوق در مقابل دعاوی دولت بابت مالیات گذشته
از تاریخ ۲۱ مارس ۱۹۳۰ الی ۳۱ دسامبر ۱۹۳۲ کمیانی مبلغی برحسب مبنای مذکور
در جزو (الف) از بند (۱) ماده ۱۱ محاسبه وبدون رعایت تضمین مذکور در جزو (ب)
از بند مزبور بدولت تأدیه خواهد نمود .

ماده بیست و چهارم

هرگاه بمناسبت الغای امتیازداری نسبت بقرار دادهای اجاره که قبل از اول دسامبر ۱۹۲۲ تا اندازمائی که امتیاز مزبور اجازه میداده است منعقد گردیده اختلافاتی بین کمپانی و افراد تولید گردد اختلافات مزبوره مطابق قواعد تفسیریه ذیل فیصله خواهد یافت:

الف - اگر قرارداد بر حسب مدلول خود در آخر امتیاز داری باید خاتمه یابد تا تاریخ ۲۸ مه ۱۹۶۱ با وجود الغای امتیاز مزبور باعتبار خود باقی خواهد ماند.
ب - هرگاه در قرارداد پیش بینی شده باشد که علاوه بر اعتبار آن در مدت امتیاز داری در صورت تجدید امتیاز قرارداد مزبور نیز تجدید میشود اعتبار آن تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۹۳ باقی خواهد ماند.

ماده بیست و پنجم

در آخر هر سال مسیحی کمپانی حق خواهد داشت که این امتیاز را ترك نماید مشروط بر اینکه دو سال قبل از آن دولت را از نیت خود کتباً مطلع ساخته باشد.
در خاتمه مدت فوق الذکر کلیه دارائی کمپانی در ایران (بطوریکه در قسمت III ماده ۲۰ تصریح شده) مجاناً وبدون هیچ قیدی بطور سالم وقابل استفادۀ ملك دولت خواهد شد و کمپانی در آئینه از هر گونه تعهدی بری خواهد بود.

چنانچه نسبت بتعهدات طرفین مربوط به قبل از انقضای مدت مذکور در فوق اختلافاتی حاصل شود بطریق حکمیت مذکور در ماده ۲۲ قطع و فصل خواهد شد.

ماده بیست و ششم

این امتیاز برای مدتی که ابتدای آن از تاریخ اجراء وانتهای آن در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۹۳ خواهد بود بکمپانی اعطا میگردد.

قبل از تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۹۳ این امتیاز نمیتواند خاتمه پیدا کند مگر در

صورتیکه کمپانی مطابق ماده ۲۵ آنرا ترك کند و یا آنکه محکمه حکمیت بر اثر ارتکاب تخلفی از طرف کمپانی نسبت با اجرای مقررات این قرار داد ابطال آنرا اعلام بدارد .

تخلف بمعنی مذکور در فوق منحصرأ بموارد ذیل است :

الف - هر گاه مبلغی که بر حسب رأی محکمه حکمیت باید بدولت پرداخته شود تا یکماه بعد از تاریخ صدور رأی تأدیه نگردد .

ب - هر گاه تصمیم بر انحلال اختیاری و یا اجباری کمپانی گرفته شود . در مورد سایر تخلفاتی که نسبت بمقررات این قرارداد از هر يك از طرفین ناشی شود محکمه حکمیت درجه مسئولیتها و اثرات مترتبه بر آنرا تعیین خواهد نمود . هر نوع انتقال امتیاز مشروط بتصویب دولت خواهد بود .

ماده بیست و هفتم

این قرارداد پس از تصویب مجلس و توشیح آن از طرف اعلیحضرت همایونی قابل اجرا میگردد .

در تاریخ ۲۹ آوریل ۱۹۳۳ این قرارداد در طهران منعقد گردید .

این امتیاز که مشتمل بر بیست و هفت ماده است در جلسه هفتم خرداد ماه یکهزار و سیصد و دوازده شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید .
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون واگذاری خرید و فروش شوره محل احتیاج دولت

با اداره کل صناعت و فلاح

مصوب ۱۸ خرداد ماه ۱۳۱۲ شمسی

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون خرید و فروش شوره ای که